

KIMYO VA BIOLOGIYA FANLARINI O‘QITISHDA YANGI PEDAGOGIK METODLARDAN FOYDALANISH

Turmuamedov Sarvar Xushbakovich

Termiz davlat universiteti akademik litseyi kimyo fani o‘qituvchisi

Jumayeva Surayyo Baxtiyor qizi

Termiz davlat universiteti akademik litseyi biologiya fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqola kimyo fanini o‘qitishda yangi usul metodlardan foydalanish haqida yozilgan. Bu usullar bilan o‘quvchilar fanni yaxshi tushunadi va o‘rganib boradi.

Kalit so‘zlar: metod, "Kimyogar koptokchasi", "Sehrli siyohlar", "Baliq skeleti", "Bilimdon cho‘qqisi".

Bugungi kunda ta'lim tizimiga e'tibor yanada kuchaytirilmoqda. Muhtaram yurtboshimiz tomonidan bir qator fanlarni rivojlantirish bo'yicha ko'plab ishlar amalga oshirildi. Muhtaram yurtboshimiz Shavkat Mirziyoyev o'zlarining "1-oktabr O'qituvchi va murabbiylar kuni" bayrami munosabati bilan o'tkazilgan tantanali marosimdagi nutqida shunday degan edilar. "Matematika hamda kimyo-biologiya fanlarini rivojlantirish bo'yicha qarorlar qabul qildik. Ularga asosan har bir tuman va shaharlarda ana shu fanlarga ixtisoslashgan maktablar bosqichma-bosqich tashkil etiladi. Shu yilning o'zida kimyo-biologiya yo'nalishida 27 ta maktab tashkil etilgani bu ishlarning boshlanishidir". Shunday ekan biz kimyo fani o'qituvchilari o'quvchilarga fanning sir asrorlarini o'zimizning mahoratimiz, iqtidorimizni ishga solib, yetkazib bera olishimiz kerak. Kimyo hamda biologiya fanlari murakkab, shu bilan birga juda qiziq fanlardir. Mavzularni tushuntirishda o'tiladigan mavzuning mazmuniga, o'quvchilarning yoshi, psixologiyasidan kelib chiqib, ularga mos ta'lim metodlari tanlansa maqsadga muvofiq bo'ladi. Masalan: 7- sinf o'quvchilari qiziquvchan, o'yinqaroq bo'ladi. Ularga mavzularni umumiy takrorlashda yoki o'quvchilarni fikrini fanga qaratishda "Kimyogar koptokcha" metodidan foydalanish mumkin.

Ta'rif: Bunda o'qituvchi ko'ptokni ixtiyoriy bir o'quvchiga uloqtiradi. o'quvchi esa 1 ta kimyoviy tushuncha aytib o'qituvchiga qaytaradi. Masalan: atom. O'qituvchi iloji boricha fikrini jamlay olmagan o'quvchilarni fanga qaratishga harakat qilishi kerak. Bunda o'quvchilar quyidagicha tushunchalarni sanashlari mumkin. Masalan: element, modda, jism, elektron, proton, allotropiya, sublimatlanish, vodorod, yod va hokazo. Bunda bir o'quvchi tomonidan aytilgan. tushunchalar takrorlanmasligi kerak. Takroriy aytgan o'quvchi mag'lub hisoblanadi.

Natijaviyligi: bu metod orqali o'quvchilar bilimini mustahkamlash, fanga bo'lgan qiziqishini oshirish, o'quvchilarni fikrini kimyoga qaratishga yordam beradi.

"Sehri siyohlar" qiziqarli tajribaviy metodi.

Ta'rif: Bunda o'qituvchi mavzu nomini yoki biron-bir tushunchani oq qog'ozga fenolftalein eritmasidan foydalanib yoziladi. Yozuv bir oz ochiq havoda quritiladi. Qog'ozda hech qanday yozuv ko'rinmaydi. Chunki fenolftalein eritmasi rangsiz. Qog'ozni yozuv taxtasiga ilib qo'yish mumkin. Qog'ozga "Mavzu: Asoslarning olinishi va ishlatilishi" deb yozish mumkin. Suv purkagich idishga natriy gidroksid eritmasi avvaldan quyib qo'yiladi. U ham rangsiz. Eritmani qog'ozga purkaladi. Oppoq qog'ozda to'q pushti rangli yozuv "Mavzu: Asoslarning olinishi va xossalari" paydo bo'ladi.

Qo'llanilishi: Bu metoddan barcha sinflarga kimyo darsini o'tishda, 7-, 8- sinflarda asoslarga oid mavzularni o'tishda, indikatorlar haqida ma'lumot berilganda foydalanish mumkin.

Natijaviyligi: Bu metoddan foydalanib o'quvchilarni hayratini, fanga bo'lgan. qiziqishini, intilishini oshirish, kimyoni mo'jizakor ekanini ko'rsatish, o'quvchilar fikrini darsga qarata olish, mavzuga doir amaliy bilim bera olish mumkin. Bu esa mavzuni to'la tushunishlariga yordam beradi.

"Baliq skeleti" metodi.

Ta'rif: Oq qog'ozga baliq skeleti maketi chiziladi. Uning yuqori qismiga mavzuga oid ma'lumotlar yozilib, uning pastiga sababi, izohi yoziladi. Masalan: yuqorida alkenlar birikish reaksiyasiga kirishadi, pastda esa uning sababi qo'shbog'i borligi uchun 2-suyagi yuqori qismiga-asetilen payvandlashda ishlatiladi, pastiga yuqori miqdorda issiqlik

chiqadi va hokazo. Qo'llanilishi: 10-sinflarda alkenlar, alkanlar mavzularini o'tishda bu metoddan foydalanishlari mumkin.

Natijaviyligi: Bu metoddan foydalanib bolani mavzuga doir bilimlarini tekshirish, uni atrofdagi voqealarni sababini topishga o'rgatish mumkin. Bu esa o'quvchilarni mavzularni to'la tushunishlariga yordam beradi. Dunyoqarashini, fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

"Bilimdon cho'qqisi" metodi.

Ta'rif: Bunda katta farmat qog'ozga tepaga qarab ko'tarilib borgan tog cho'qqisi surati chiziladi. Tog'lar surati ichiga yer qobig'ida tarqalgan elementlar, osmon qismiga esa havoda tarqalgan gazlar yoziladi. Dars davomida savollarga javob bergan o'quvchilar yelimli qog'ozlarga ismlari yozilib, tog'ning eng pastki qismiga bir qator qilib yelimlanadi. Ikkinchi bor to'g'ri javob bergan o'quvchi bir pog'ona ko'tariladi. Shu tarzda dars davomida cho'qqiga birinchi bo'lib, chiqqan o'quvchi bugunning eng faol o'quvchisi deb topilib, rag'bantlantiriladi.

Qo'llanilishi: Bu metoddan barcha sinf o'quvchilariga darslar davomida darsdagi faolligini baholash va rag'bantlantirishda yoki mavzularni mustahkamlashda, guruhli musobaqalar o'tkazganda foydalanish mumkin.

Natijaviyligi: Metodning afzalligi shundaki, bunda o'quvchining faolligi sinfdagi barchaga yaqqol ko'rinib turadi. Cho'qqiga bo'lgan intilish esa o'quvchilarning darsdagi faolligini taminlab beradi. Men bu metod va usullardan darslarim davomida foydalanib boraman. Metodlarning barchasi o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini orttirishga, bu esa ta'lim sifatini oshishiga xizmat qiladi. Sizga ham bu metodlardan foydalanishni tavsiya etaman.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning "1-oktabr O'qituvchi va murabbiylar kuni " bayramidagi nutqi.
2. R. Asqarov, N. X. To'xtaboyev, K. G'. G'opirov - Kimyo 7-sinf darsligi.: Toshkent-2013.
3. R. Asqarov, K. G. G'opirov, N. X. To'xtaboyev. Kimyo 9-sinf darsligi Toshkent-2019.
4. A. Mutalibov, I. Murodov, S. Masharipov, H. Ikromova. Organik kimyo 10- sinf darsligi Toshkent-2017.